

4. Зимняя И.Л. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия. -М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов. 2004.

5. Муслимов Н.А. Бўлажак ўқитувчиларни касбий фаолиятга тайёрлаш жараёнида компетентлик / "Меҳнат ва касб таълими ўқитувчилари касбий компетентлигини таъминлашнинг интегратив технологиялари" мавзусидаги Республика илмий-амалий анжумани материаллари. -Тошкент: ТДПУ, 2010. 114-б.

6. Везиоров Т.Т. Формирование профессиональных умений будущих учителей математики и информатики на основе Web-технологий: Дисс. к.п.н. 13.00.08. -М.: 2009. –С.193.

РЕЗЮМЕ

Мақолада Web-технологиялар асосида бўлажак информатика ўқитувчисининг касбий компетентлигининг назарий асослари ва бу борадаги муаммоларни ўрганиш масаласи ўз аксини топган.

РЕЗЮМЕ

В статье отражены теоретические основы профессиональной компетентности будущего учителя информатики на основе Web-технологий и исследования проблем в этой области.

SUMMARY

The article reflects the theoretical foundations of the professional competence of a future computer science teacher on the basis of Web technologies and the study of problems in this area.

ҒӨРЭСИЗЛИК ЖЫЛЛАРЫНДА ҚАРАҚАЛПАҚСТАНДА МЕКТЕПKE ШЕКЕМГИ ТӘЛИМНИҢ РАҰАЖЛАНЫҰЫНЫҢ МЕТОДОЛОГИЯЛЫҚ ТИЙКАРЛАРЫ

А.Машерипова – үлкен оқытыушы

*Қарақалпақстан Республикасы Халық билимлендириу хызметкерлерин қайта таярлау
хәм олардың қәнигелигин арттыруу аймақлық орайы*

Таянч сўзлар: мактабгача таълим, мактабгача таълим ташкилотлари, мактабгача ёш, мактабгача тарбия, боғча, хусусий боғча, мобиль боғча.

Ключевые слова: дошкольное образование, дошкольное учреждение, дошкольный возраст, дошкольное воспитание, детский сад, частный детский сад, мобильный детский сад.

Key words: preschool education, preschool institution, preschool age, preschool upbringing, kindergarten, private kindergarten, mobile kindergarten.

Өзбекстан Республикасы Президенти Шавкат Мирзиёевтың 2016-жылы 29-декабрьде «2017-2021-жылларда мектепке шекемги билимлендириу системасын және де жетилистириудин ис-илажлары хақында» ғы қарары қабыл етилди. Усы қарар мектепке шекемги билимлендириу системасын түптен реформаластыруу, оны заман талаптары тийкарында қайта шөлкемлестириу хәм балаларды кәмил инсан етип тәрбиялау ушын зәрүр шараятлар жаратыу имканиятын береді хәм мектепке шекемги билимлендириу системасын дәуир талабына сай жаңа баскышқа көтерди. Себеби, бизиң келешегимизди дауам еттириуши жасларымыздың тәрбиясы хәм оларды хәр тәрәплеме мектепке таярлау бүгинги күнимиздин ең баслы ўазыйпасы хәм келешегимиздин тийкары болатуғыны анық. Мәмлекетимизде баланың жеке өзгешелигин есапқа алған ҳалда дәслепки хәм мектепке шекемги жастағы баланы мәмлекетлик Дәстүр тийкарында тәрбияланбақта. [1:4]. Президентимиз тәрәпинен жас әўладты тәрбиялаудың биринши хәм әҳмийетли буўыны болған мектепке шекемги билимлендириу системасын түптен жетилистириуге айрықша итибар қаратылмақта.

Халқымыздың мүнәсип турмыс кешириуи, жәхән талаплары дәрежесинде тәлим алыуы хәм кәсип ийеләуи, пуқараларымыздың жаратыушылық дәрежесин әмелге шығаруу ушын зәрүр шараятлар жаратты. Бүгинги күнде алдымызға қойып атырған ўазыйпалардан келип шығып, мектепке шекемги билимлендириуді раўажландыруға, әсиресе тәлим-тәрбияның сыпатын хәм нәтийжелилигин миллий хәм жәхән тәжирийбесин есапқа алған ҳалда модернизациялауға айрықшы итибар қаратылмақта. Нәтийжеде мектепке шекемги билимлендириу шөлкемлериниң материал-техникалық базасы, методикалық жақтан тәмийнлениуи жетилистирилип, оқытуу процесине алдыңғы педагогикалық хәм хабар технологиялары кеңнен енгизилмекте. Мәмлекетимизде мектепке шекемги билимлендириу системасын түптен жетилистириу бойынша бир қатар пәрман хәм қарарлар қабыл етилди: Өзбекстан Республикасы Президентиниң «2017-2021-жылларда мектепке шекемги билимлендириу системасын және де жетилистириу ис-илажлары хақында» ғы 2016-жыл 29-декабрьдеги РQ-2707-санлы, «Мектепке шекемги билимлендириу системасын және де жетилистириу ис-илажлары

хақында» ғы 2017-жыл 9-сентябрь айындағы РQ-3261-санлы қарарлары, «Мектепке шекемги билимлендириу системасын басқарууды түптен жетилистириу ис-илажлары хақында» ғы 2017-жыл 30-сентябрьдеги РF-5198-санлы пәрманлары мысал бола алады. Соның менен бир қатарда, Қарақалпақстан Республикасында 2018-жылды «Мектепке шекемги билимлендириу жылы» деп белгиленип, мектеп жасындағы балаларды мектепке шекемги билимлендириуге сол жылдың өзінде қамтып алыуды 45% ке көтериу мақсет етип белгиленген еди хәм гөзлеген мақсетке ерисилди. Бүгинги күнге келип Қарақалпақстан Республикасында мектепке шекемги билимлендириу тараўы кеңнен раўажландырылмақта. Мектепке шекемги билимлендириу Министрлиги шөлкемлестирилместен алдын, Қарақалпақстан Республикасы бойынша жәми 318 мектепке шекемги билимлендириу мәкемелери болып, олардан 308 мәмлекетлик, 3 мәмлекетлик емес, 7 кәрханаларға қараслы мектепке шекемги билимлендириу мәкемелери хызмет көрсетип келген. Бүгинги күнде Қарақалпақстан Республикасында Мектепке шекемги билимлендириу шөлкемлериниң саны жәми 543 болып, соннан 375 мәмлекетлик, 6 меншик, 22 мәмлекетлик жеке меншик шерикшилик, 2 кәрханаларға қараслы, 136 мәмлекетлик емес үй бақшалары жумыс ислеп келмекте. 2019-жыл 1 апрель ҳалатына Республика бойынша 3-7 жасқа шекемги балалар саны 150974 болып, соннан мектепке шекемги билимлендириу мәкемелерине 67091 бала қамтып алынған.

Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинетиниң 2018-жыл 28-майдағы 442-ф-санлы “Мектепке шекемги билимлендириу системасын және де раўажландыруу, мектепке шекемги жастағы балаларды мектепке шекемги билимлендириу мәкемелерине қамтып алыу дәрежесин асыруу, кем тәмийинленген шаңарақлар перзентлерине мектепке шекемги билим алыу ушын кең имканиятлар жаратыу хақында” ғы қарары тийкарында 2018-жыл 1-июньнан баслап, Нөкис қаласы, Х.Абдамбетов көшесинде жайласқан 48-санлы мәмлекетлик мектепке шекемги билимлендириу мәкемеси шөлкемлестирилди. Мектепке шекемги билимлендириу шөлкеми кем тәмийинленген шаңарақлар перзентлери ушын мөлшерленген. Шөлкемге балалар улыўма санының 50 пайызы муғдарында кем тәмийинленгенлер дизиминде турған

шаңарақлардың перзентлери тийкарланған хужжетлер бойынша бийпул қабыл етилди. Өзбекстан Республикасы Президентиниң 2018-жыл 16-августтағы «Арал бойы регионы балалары ушын реабилитация орайына ийе көп тармақлы қәнигелестирилген Мәмлекетлик мектепке шекемги билимлендириў шөлкемин шөлкемлестириў ис-илажлары ҳаққында»ғы ПҚ-3909-санлы қарарына тийкарланып, Нөкис қаласы «Нур» мөкан пукаралар жыйынан 120 орынға мөлшерленген «Имкон» реабилитация орайларына ийе көп тармақлы қәнигелестирилген мәмлекетлик мектепке шекемги билимлендириў мәкемеси 2019-жыл 4-апрельден баслап иске түсти. Және де мәмлекетимизде мектепке шекемги билимлендириўдин жаңа түри енгизилмекте. Мобиль топарлар базасында мектепке шекемги билимлендириў хызметлерин көрсетиў бойынша тәжирийбе-сынаў жойбарын әмелге асырыў ҳаққында Хүкимет қарары (786-сан, 18.09.2019.) қабыл етилди. Қарарға муўапық, 2019-2020-оқыў жылынан баслап, мектепке шекемги билимлендириў мобиль топарлары тәжирийбе сыпатында Қарақалпақстан Республикасы ҳәм ўәлаятлар айырым районларында, қайта үскенеленген ISUZU НС 40 автобусларында шөлкемлестириледі. Мобиль топардың ўазыйпаларынан бири мектепке шекемги билимлендириў менен қамтып алынбаған балалардың ҳәр тәрәплеме жетик, интеллектуал камал табыўына шараят жаратыўдан ибарат. Мобиль топарларға 3 жастан 7 жасқа шекем болған, мектепке шекемги билимлендириў мәкемелерине бармайтұғын балалар қабыл етиледі. Бүгинги күнде мектепке шекемги билимлендириў шөлкемлеринде 4769 педагог тәлим-тәрбия бермекте. Соннан, 1601 жоқары мағлыўматлы, 3172 орта мағлыўматлы, 168 қәниге емес. Ал соннан, 3240 тәрбияшы болып, 711 жоқары мағлыўматлы, 2529 орта мағлыўматлы. 2018-жылы 15-февраль күнги Өзбекстан Республикасы Жоқары ҳәм Орта Арнаўлы Билимлендириў Министрлигиниң буйрығына

тийкарланып, мектепке шекемги билимлендириў шөлкемлерин жоқары мағлыўматлы кадрлар менен тәмийнлеў мақсетинде Халық Билимлендириў Хызметкерлерин Қайта Таярлаў ҳәм Олардың Қәнигелигин Арттырыў Аймақлық Орайында 2018-жыл 22-февраль күннен баслап 695 тәрбияшы, 173 дефектолог, 82 психолог кәсиплик таярлықтан өткерилип, мектепке шекемги тәлимди жоқары мағлыўматлы қәнигелер менен тәмийнлеўге ерисилди. Бүгинги күнде бизиң мектепке шекемги билимлендириў шөлкемлеримиз, балалардың индивидуал зәрүрликлерин есапка алған ҳалда, ерте жас ҳәм мектепке шекем жастағы балалардың раўажланыўына қойылатұғын мәмлекетлик талаплар ҳәм мәмлекетлик оқыў дәстүри бойынша ҳәр тәрәплеме раўажланыўы ушын қолайлы шараятлар жаратып бермекте. Мектепке шекемги тәрбия мәкемелериндеги тәлим-тәрбияның тийкарғы мақсети физикалық жақтан саў-саламат, ақыл-еси пүтин, интеллекти раўажланған, логикалық пикирлейтуғын, руўхый бай, өз пикирин еркин айта алатұғын жетик шахсты тәрбиялаў болып табылады [3:56]. Мектепке шекемги тәрбия мәкемелери хызметкерлери буларды терең түсинип ертеңги келешегимиз болған әўладларымызды миллий, мәдений қәдириятлар, өзлигимизди аңлаў, миллий мақтаныш, Ұатанға муҳаббат, жасы үлкенлерге ҳәм кишилерге, ата-аналарына ҳүрмет-иззет түсиниклерин ҳәм сезимлерин сиңдирип барыўы лазым. Себеби, дөгерек этираптағы адамлардың сөйлеў мәденияты, өз ара мүнәсибети тәсиринде бақшада тәрбияланып атырған жас балалардың сезимлери раўажланып барады ҳәм жеке өзгешеликлери пайда бола баслайды.

Жуўмақлап айтқанда, мектепке шекемги билимлендириў системасы үзликсиз тәлимниң биринши басқышы болып, бул жүдә жуўапкершиликли ҳәм әҳмийетли басқыш болып есапланып, келешегимиз болған жас әўладтың тәлим-тәрбиясында педагог-тәрбияшыларға үлкен ўазыйпалар ҳәм жуўапкершиликти жүклейди.

Әдебиятлар

1. «Илк қадам» Мактабгача таълим муассасасининг Давлат ўқув дастури. –Тошкент: 2018.
2. “2017-2021 йилларда мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 29 декабрдаги ПҚ-2707-сонли Қарори.
3. Тлеумбетова К.Д. ҚМУ жанындағы педагог кадрларды қайта таярлаў ҳәм олардың қәнигелигин жетилистириў аймақлық орайы “Мектепке шекемги билимлендириў: тәжирийбелер, машқалалар ҳәм раўажланыў перспективалары” атамасындағы Республикалық илимий - әмелий конференциясы. –Нөкис: 2019, 56-б.

РЕЗЮМЕ

Мақолада бугунги кунда Қарақалпақистонда мактабгача таълим тизими ва мактабгача таълим ташкилотларининг ривожланиши бўйича қатор маълумотлар келтирилган. Унга мактабгача таълим тизимининг ҳолати, мактабгача ёшдаги болаларнинг мактабгача таълим ташкилотларига қамраб олиниши ҳақидаги ва ташкилотларнинг фаолияти ҳақидаги маълумотлар манбаларга таянган ҳолда баён этилган.

РЕЗЮМЕ

В статье приводятся некоторые информации о системе дошкольного образования Каракалпакстана и развитие дошкольных учреждений на настоящий момент. Состояние дошкольной системы образования, состояние охвата детей дошкольного возраста в дошкольные учреждение и основные деятельности дошкольных учреждений обосновывается на примере источников.

SUMMARY

The article provides a number of information on the development of preschool education and preschool education system in Karakalpakstan today. The state of the pre-school education is based on sources about the enrollment of preschool children in pre-school education institutions and the activities of the organizations.

ТАРИХИЙ-БАДИЙ АСАРЛАР ВОСИТАСИДА КУРСАНТЛАРДА ҲАРБИЙ ЖАСОРАТ СИФАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТАМОЙИЛЛАРИ

М.У.Муродиллаева – катта ўқитувчи

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Қучлари академияси

Таянч сўзлар: олий ҳарбий таълим муассасалари, тарихий-бадий асарлар, ҳарбий жасорат сифатларини ривожлантириш, ҳарбий жасорат сифатларини ривожлантириш тамойиллари.

Ключевые слова: высшие военные учебные заведения, историко-художественные произведения, развитие качеств воинской отваги, принципы развития качеств воинской отваги.

Key words: higher military educational institutions, historical-artistic works, development of qualities of military courage, principles of development of qualities of military courage.

Бўлажак офицерларда ривожлантирилиши лозим бўлган касбий фазилатлар сирасида жасорат сифатлари муҳим аҳамият касб этади. Бинобарин, уларнинг бу сифатларга эга бўлиши ҳарбий фаолият моҳиятини

чуқур англаб етишга ундайди, асл ватанпарвар эканлигини исботлаб беради.

Олий ҳарбий таълим муассасаларида сюжетида жасорат, мардлик, қахрамонлик, довюраклик, ватанпар-